

Irodalomjegyzék

Barke, H.-D. és Harsch, G. (2001): *Chemiedidaktik Heute*. Springer, Berlin–Heidelberg.

Barke, H.-D., Hazari, A. és Yitbarek, S. (2009): *Misconceptions in Chemistry*. Springer, Berlin–Heidelberg.

Barke, H.-D. (1996): *Lebenswelt und Alltag in Chemieunterricht*. In: Behrendt, H. (szerk.): *Zur Didaktik der Physik und Chemie*. Leuchtturm, Alsbach.

Kapitány János Sándor

Debreceni Egyetem Kémia Doktori Iskola
PhD hallgató,
Wesselényi Miklós Műszaki Szaközépiskola és
Szakiskola, kémia-biológiatanár

A szavak olvasásától a stratégiahasználatig, avagy miként fejleszhető a magyar olvasástanítás

A nemzetközi és a hazai szövegértéssel kapcsolatos vizsgálatok eredményei alapján a tanulók olvasási teljesítménye fokozatosan romlik. Mi állhat ennek hátterében? Hogyan lehetne javítani a kialakult helyzeten? Mit kellene elsajátítani/megtanítani a tanulóknak annak érdekében, hogy boldoguljanak a mindennapi szövegekkel, és későbbiekben se okozzon gondot az olvasás (például munkahelyen)?

Steklács János *Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés* című könyve választ, lehetséges megoldást ad ezekre a kérdésekre. A szerző szerint a megfelelő szintű olvasás-szövegértés meglétéhez – többek között – az olvasási stratégiák tanításán keresztül vezet az út.

A szerző bemutatja az elmúlt néhány év olvasási stratégiákat vizsgáló és fejlesztő kutatásait, melyek akár hatást gyakorolhatnak a magyar olvasástanítási gyakorlatra is. Hét fejezetből áll a könyv (az összeggel együtt), ezek két tartalmi egységre bonthatók: (1) elméleti és (2) gyakorlati rész. Az első három fejezet a kutatások elméleti alapjait tartalmazza, erre épül a negyedik és az ötödik fejezet, melyekben

két saját fejlesztő kísérlet eredményeit ismerteti. A hatodik fejezet egy európai projektet mutat be. A kötet egy angol és magyar nyelvű összefoglalóval, valamint egy függelékkel zárul.

Az elméleti fejezetek egymásra épülnek, fokozatosan jutunk el a könyv címében megjelölt témáig. Az első fejezetben a szerző az olvasás fogalmával, annak változásaival, illetve az olvasáskutatás új irányjaival foglalkozik. Ez megalapozza a második fejezetet, ami az olvasás tartalmi-diszciplináris dimenzióját mutatja be annak két kulcselemén, az olvasás által közvetített és az olvasásra vonatkozó tudáson keresztül. A harmadik fejezetben a metakogníció és az olvasási stratégiák témakörét és ezek kapcsolatát mutatja be a

szerző. Ebben a részben olvashatunk részletesebben az olvasási stratégiák tanításának módszereiről is. Több módszert is áttekint, például a kooperatív tanulást, a reciprok tanítást és a társ által irányított beszélgetés módszerét. A későbbiekben ismertetett fejlesztő kísérletek módszerei is ezek közül kerülnek ki.

A szerző a negyedik fejezetben két fejlesztő kísérlet jellemzőit és eredményeit foglalja össze, az egyiket Kecskeméten és környékén, a másikat Hargita megyében végezték. A kecskeméti program eredményeiről elsőként olvashatunk ebben a könyvben. A két kísérlet egymásra épült, a Hargita megyében végzett program a korábbi alapján történt, kiegészítve a kooperatív technika alkalmazásával. Mindkét fejlesztés eredménye szerint a kísérleti csoportok olvasás-szövegértése fejlődött az olvasási stratégiák tanításának hatására a kontrollcsoportéhoz képest. A könyv függelékében megtalálhatók a kísérletek során használt segédanyagok, melyeket a pedagógusok a mindennapi munkájuk során hasznosíthatnak, vagyis azok a tanárok is bevezethetik, használhatják a módszert, akik nem vettek részt a programban. A két kísérlet segédanyagához kapcsolódik egy munkafüzet is, ennek szerkezeti vázlata szintén megtalálható a függelékben.

A következő, ötödik fejezetben a szerző egy büntetés-végrehajtási intézményben fogvatartottakkal végzett fejlesztő kísérletet ismertet. A fejlesztést megelőző kutatás célja az volt, hogy feltárja az elítéltek szocio-demográfiai hátterét, az olvasással, írással, matematikával kapcsolatos iskolai tapasztalataikat, attitűdjüket és önértékelésüket. A fejezet első felében ennek a vizsgálatnak az eredményeiről olvashatunk, a második felében magáról a fejlesztésről és annak eredményeiről. A nyolc hétig tartó kísérletben viszonylag kevesen vettek részt (24 fő). A kísérleti időszak alatt nem történt látványos fejlődés, viszont a résztvevők igényelték egy, a további információszerzést célzó fejlesztő tanfolyamot, amit attitűdbeli változásként értékel a szerző. A vizsgálatot a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar

hallgatói is segítették egy kurzus keretében, így a kísérlet gyakorlóterepet biztosított a pedagógusjelölteknek. A program eredményeként ajánlásokat fogalmaztak meg, melyek hasznosíthatók egy későbbi fejlesztés során.

Az ADORE-projektet ismerteti részletesen a szerző a hatodik fejezetben, ezen keresztül tágabb kontextusban mutatja be és értelmezi az olvasással kapcsolatos fogalmakat. A projekt célja volt feltárni és összegyűjteni az Európai Unió tagállamaiban működő oktatási rendszerekben alkalmazott sikeres példákat és gyakorlatokat, amelyek pozitív hatással lehetnek a gyermekek, fiatalok olvasás-szövegértésére. Végigkövethetjük a projekt folyamatát az ötlet kialakulásától a szempontok kiválasztásán keresztül a fejlesztő javaslatok megfogalmazásáig. A fejezet végén a jó gyakorlatokból olvashatunk egy német és egy hazai példát.

A könyv záró fejezetét két szempontból is érdemes kiemelni. Egyrészt itt olvashatjuk az első három fejezet szintézisét, és itt mutat be a szerző egy integrált modellt, ami olyan tényezőket tartalmaz, amelyek segíthetik kialakítani az iskolarendszer végére a megfelelő szintű szövegértést. Másrészt a szerző ebben a fejezetben foglalkozik a magyar olvasástanítási rendszer jellemzőivel és problémáival. Olyan szemléletbeli változásokat javasol, amelyek a hazai olvasástanítást és a társadalmi követelményeket közelebb hozhatná egymáshoz. A javaslatokat tíz pontban foglalja össze, ezek közé tartozik például az iskoláskor előtti szakasz fontosságának hangsúlyozása, a változatos szövegek beépítése a tankönyvekbe, illetve az olvasásértés tanításának megújítása.

Hiányoltam a fejlesztő kísérletekkel kapcsolatos fejezeteknél néhány részletesebb elemzést, bővebb kifejtést. A könyv utolsó fejezetében található, az elméleti részre vonatkozó összefoglalót szívesen olvastam volna az első három fejezet után, ez jobban segítette volna a megértést. Szívesen olvastam volna még a fogvatartottakkal végzett interjúkról, ezekről a szerző

viszonylag röviden ír az ötödik fejezetben. A kötet célközönsége elsősorban a gyakorló pedagógusok, de a kutatók számára is tartogat újdonságokat, például a negyedik fejezetben a fejlesztő kísérlet, ami korábban még nem jelent meg. Úgy gondolom, a célközönség miatt a könyv határvonalon mozog a tudományos és a tudománynépszerűsítő munka között, ami miatt kettősség jellemzi: az eredményeket ismertető részekben a kutatók számára egyértelműek a statisztikai próbák, ám lehetséges, hogy a tanárok számára szükség lett volna néhány soros bevezetőre az elemzéssel, elemzési módokkal kapcsolatban.

A könyv jól tagolt, világos szerkezetű. Jó példával szolgálhat arra, miként lehet a kutatásokból származó eredményeket hasznosítani az iskolai gyakorlatban.

A szerző reményei szerint ezek az eredmények segíthetik meggyőzni a gyakorló pedagógusokat az olvasási stratégiák jelentőségéről, emellett a könyv végén található segédanyagok előmozdíthatják a magyar olvasástanítás fejlődését.

Steklács János (2013): *Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest.

Török Tímea

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola,
PhD-hallgató

Az önszabályozás szerepe a fejlődésben

Új kutatási irányok és nemzetközi nézőpontok

A tanulmánykötet, melyben két magyar kutató, Józsa Krisztián és D. Molnár Éva tanulmánya is helyet kapott, az önszabályozás fejlődésben játszott szerepét mutatja be a releváns nemzetközi szakirodalom feltárásával, különböző tudományterületi háttérrel rendelkező empirikus vizsgálatokkal. Elemzi mind a tipikus, mind az atipikus fejlődési utakat. További kutatási lehetőségeket, irányvonalakat vázol fel és újabb megválaszolandó kérdéseket fogalmaz meg.

Az önszabályozó folyamatok fejlődésben játszott szerepének fontosságát mutatja be a 2013-ban megjelent *Handbook of self-regulatory processes in development. New directions and international perspectives* című kézikönyv, melynek szerkesztői valamennyien nemzetközileg elismert szakértői az önsza-

bályozás valamely kutatási területének. Karen Barrett vizsgálatainak fókuszában az érzelmi szabályozás és a szociális érzelmek – például a büntudat vagy a szégyen – állnak, különös tekintettel a korai fejlődésre, a kulturális és egyéb szocializációs hatásokra. Nathan A. Fox szakterülete a szociális és az érzelmi viselkedés biológiai